

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський державний університет
імені Петра Могили

Г. В. Коваль

**РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ
МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ:
ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ,
МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Монографія

Миколаїв – 2013

УДК 351:316.346.32 – 053.6

ББК 60.55

К 56

Рекомендовано до друку вченою радою Чорноморського державного університету імені Петра Могили (протокол № 6 від 14 лютого 2013 року)

Рецензенти:

Плеханов Д. О. – д.держ.упр., доцент, завідувач кафедри державної служби Чорноморського державного університету імені Петра Могили;

Левченко Н. М. – д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Запорізького національного технічного університету;

Бондарчук Н. В. – д.держ.упр., професор кафедри обліку і аудиту Дніпропетровського державного аграрного університету.

К 56

Коваль Г. В.

Розвиток державної молодіжної політики: теорія, методологія, механізми реалізації [монографія] / Г. В. Коваль. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 432 с.

ISBN 978-966-336-283-0

У монографії досліджено теоретичні засади та сутність державної молодіжної політики на сучасному етапі. Окреслено загальну методологію аналізу державної політики. Проаналізовано принципи молодіжної політики на різних рівнях її функціонування. Визначено основні завдання державної молодіжної політики. Обґрунтовано правові та інституційні засади державної молодіжної політики. Досліджено сучасний стан реалізації державної молодіжної політики та її актуальні проблеми. Розкрито особливості міжнародної практики формування та реалізації державної молодіжної політики. Визначено критерії ефективності державної молодіжної політики. Проаналізовано ефективність державної молодіжної політики в Україні. Розроблено та запропоновано основні шляхи модернізації та напрямки розвитку державної молодіжної політики в Україні.

Монографія розрахована на фахівців у галузі державного управління, місцевого самоврядування, соціальної роботи, економіки, науковців, викладачів, студентів і всіх, хто цікавиться особливостями державної молодіжної політики.

УДК 351:316.346.32 – 053.6

ББК 60.55

ISBN 978-966-336-283-0

© Коваль Г. В., 2013

© ЧДУ ім. Петра Могили, 2013

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ	7
1.1. Теоретичні підходи до визначення сутності регіону	7
1.2. Молодь як специфічний суб'єкт регіональної політики	16
1.3. Місце молодіжної політики у структурі стратегії розвитку регіону	28
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	51
2.1. Державна молодіжна політика як засіб забезпечення інтересів і потреб молоді	51
2.2. Методологічні основи розробки стратегії молодіжної політики	63
2.3. Принципи державної молодіжної політики в Україні	77
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	88
3.1. Основні напрями стратегії державної молодіжної політики	88
3.2. Аналіз основних показників молодіжної політики в Україні	94
3.3. Аналіз формування та реалізації державної молодіжної політики на регіональному рівні	100
РОЗДІЛ 4. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	117
4.1. Правові та інституційні засади державної молодіжної політики	117
4.2. Роль політичних партій та молодіжних організацій у формуванні й реалізації державної молодіжної політики	142
4.3. Актуальні проблеми державної молодіжної політики	166

РОЗДІЛ 5. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	185
5.1. Міжнародна практика формування та реалізації державної молодіжної політики	185
5.2. Критерії ефективності державної молодіжної політики.....	205
5.3. Аналіз ефективності державної молодіжної політики в Україні	222
РОЗДІЛ 6. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	240
6.1. Стандартизація молодіжної політики.....	240
6.2. Модернізація молодіжної політики	246
6.3. Перспективи оптимізації державної молодіжної політики та оцінка достовірності отриманих результатів	260
РОЗДІЛ 7. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОЛОДІЖНОЮ ПОЛІТИКОЮ НА СЕЛІ.....	273
7.1. Напрями зниження сільського молодіжного безробіття	273
7.2. Удосконалення структури управління державною молодіжною політикою регіону.....	288
ВИСНОВКИ	300
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	306
ДОДАТКИ	361

ВСТУП

Сучасна українська держава розвивається шляхом здобуття справжніх цінностей людства, що нагромаджувалися тисячоліттями всім цивілізованим світом. Важливим завданням на цьому шляху є розбудова демократичної, правової, соціальної, незалежної держави, інтеграція її у світове співтовариство, формування суспільства, у якому існує не тільки пріоритет держави, але й людини. Реформи та зміни в усіх ланках суспільного життя актуалізують розробку суспільно-політичних проблем і, зокрема, проблеми вдосконалення взаємостосунків держави і молоді. Адже взаємини держави і молодого покоління не тільки віддзеркалюють труднощі та суперечності перехідного періоду нашої країни, але й самі впливають на хід соціально-економічних та політичних перетворень. Тому необхідна цілісна і життєздатна політика держави стосовно такої великої та специфічної соціально-демографічної групи, як молодь.

Найвідчутнішою для молоді є та державна політика, яка функціонує на регіональному рівні, де безпосередньо вирішується більшість її проблем, створюються необхідні умови для соціального становлення та розвитку молоді. Саме тут вона проявляється як важливий механізм залучення молодого покоління до процесів соціалізації, стає доступною широкому загалу для розуміння, оцінки й сприйняття. Удосконалення та ефективна реалізація державної молодіжної політики на регіональному рівні є підґрунтям її громадянського становлення в інтересах як самої молоді людини, молодого покоління в цілому, так і регіону, держави одночасно. Нині державна молодіжна політика на місцевому рівні є принципово відмінною, порівняно з політикою попередніх часів, і здійснюється модернізованим шляхом. За наявності досліджень державної молодіжної політики, що набувають дедалі більших масштабів і значущості, її аспект поки що залишається відкритою темою у сучасній науці.

Питання державної молодіжної політики потребують особливої уваги, особливо з точки зору нормативно-законодавчої бази. На сучасному етапі, враховуючи наявність активних політичних процесів в нашій країні, молодь активізує свою діяльність і власними діями впливає на прийняття політичних рішень. Незважаючи на багатоманітність конкретних обставин і факторів, виявлення загального, закономірного в проведенні державної молодіжної політики є важливим і необхідним для створення цілісної системи, здатної ефективно впливати на соціальне становлення та розвиток молоді.

Новизна роботи полягає в тому, що в ній робиться спроба детально проаналізувати державну молодіжну політику України, яка визначена як цілісна система зі складною внутрішньою структурою, що відповідає різним сферам життєдіяльності молоді.

Значний внесок в обґрунтування і розвиток теорії державного управління зробили В. Авер'янов, В. Бакуменко, О. Балакірєва, В. Воротін, В. Керецман, О. Лазор, А. Мельник, Н. Нижник, О. Оболенський, В. Орлов, Р. Рудницька, В. Цветков, В. Юрчишин.

На становлення науково-теоретичних основ дослідження молодіжних проблем значно вплинули розробки таких відомих учених, як: Є. Бородіна, М. Головатого, Л. Івашова, О. Корнієвського, В. Крикунової, В. Кулика, Б. Марушкевича, Н. Метьолкіної, Я. Немирівського.

Значну увагу патріотичному вихованню підростаючого покоління у своїх працях приділили О. Ю. Аршавський, В. В. Бовкун, П. Р. Ігнатенко, Л. В. Крицька, В. Л. Поплужний

На актуальність проблеми державної молодіжної політики вказують численні теоретичні дослідження й узагальнення як вітчизняних, так і зарубіжних учених, зокрема праці О. Абашиної, В. Авер'янова, Ю. Галабурди, Н. Дембицької, О. Корнієвського, Н. Метьолкіної, Р. Сторожук, І. Парубчака, М. Перепелиці, М. Смоля, С. Толстоухової, М. Туленкова, В. Ярошенко.

У науці, незважаючи на різноплановість підходів до висвітлення цієї тематики в наукових виданнях, ще маловивченими залишаються критерії, чинники та методологічні аспекти молодіжної політики.

Таким чином, це дослідження є особливо актуальним для України, яка продовжує розбудовувати демократичне суспільство і взяла курс на євроінтеграцію.

Автор висловлює щирю подяку всім колегам Чорноморського державного університету імені Петра Могили, які посприяли виходу у світ цієї роботи. Висловлюю подяку рецензентам – Плеханову Дмитру Олександровичу, Бондарчук Наталі Володимирівні та Левченко Наталі Михайлівній, які своїми слушними зауваженнями і цінними пропозиціями щодо вдосконалення змісту роботи допомогли більш глибоко осмислити молодіжні проблеми, а також професору – Людмилі Володимирівні Антоновій.